

ΤΟ ΜΕΓΑ ΚΑΙ ΕΥΚΛΕΕΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

(Από τους προϊστορικούς χρόνους μέχρι την κατάλυσή του από Ρωμαίους)

Πόνημα ελάχιστον του Ευαγγέλου Γριβάκου, Αντιστρατήγου ε.α- Νομικού.

Προϊστορική Περίοδος. Ιστορικά ευρήματα και αρχαιολογικές μαρτυρίες καταδεικνύουν ότι περί τα 2100-2000 π.Χ, ελληνόφωνα, πρωτοελληνικά φύλα, τα οποία **εικάζεται** ότι είχαν αποσπασθεί από το κύριο σώμα της οικογένειας των Ινδοευρωπαίων, είχαν ήδη εγκατασταθεί στη βόρεια Πίνδο και σταδιακά κινούνταν προς τον Νότο. Κατά τους πρώτους αιώνες της δεύτερης χιλιετίας γίνεται σαφής η διαμόρφωση τριών βασικών ελληνόφωνων ομάδων. **Η πρώτη** εξ αυτών, η νοτιοανατολική, με κύριους εκπροσώπους τους **Ίωνες**, θα κινηθεί από την βορειοδυτική Θεσσαλία και θα έλθει σε επαφή με τους κρητονησιωτικούς πληθυσμούς που είχαν αναπτύξει υψηλό πολιτιστικό επίπεδο. Τους Ίωνες θα ακολουθήσουν στην ίδια πορεία τα **ανατολικά φύλα (δεύτερη ομάδα)** που μιλούσαν την αιολική και την αρκαδική διάλεκτο, αποτελούνταν από τους **Αχαιοούς**, τους Λάπιθες, τους Μίνυες

κλπ και ανέπτυξαν τον λεγόμενο **μυκηναϊκό πολιτισμό**. Τα **δυτικά φύλα (τρίτη ομάδα)**, στα οποία ανήκαν και οι Μακεδόνες, θα διασπασθούν σε υπο-ομάδες. Η **πρώτη** υπο-ομάς θα κινηθεί προς Στερεά Ελλάδα, στην περιοχή **Δωρίδας** (στο βόρειο μέρος του σημερινού Νομού Φθιώτιδος, μεταξύ των ορέων της Οίτης και του Παρνασσού), όπου θα αναμιχθεί με τους ντόπιους πληθυσμούς, τους Αχαιοούς, θα κυριαρχήσει επ' αυτών και έτσι θα προκύψουν οι **Δωριείς** οι οποίοι ίδρυσαν την **Δωρική Τετράπολη**, μητρόπολη των δωρικών φύλων. Η **δεύτερη** υπο-ομάς θα συνεχίσει προς νότο και θα φθάσει στην Πελοπόννησο όπου θα διαχωριστεί σε τρεις μείζονες σχηματισμούς. Ο ένας, με πληθυσμιακή πλειοψηφία τους Υλλείς, θα εγκατασταθεί στην ιωνική περιοχή της Αργολίδας και Κυνουρίας, ο άλλος στην κοιλάδα του Ευρώτα και ο τελευταίος στην Στενύκλαρο, στο μεσσηνιακό κάμπο. Η **τρίτη** θα στραφεί προς την Θεσσαλία ενώ η **τέταρτη- οι Μακεδόνες-** θα αναπτυχθεί στην **σημερινή βόρεια, νότια και κεντρική Μακεδονία**. Η σύντομη αυτή εξιστόρηση της μετακίνησης των ελληνόφωνων φύλων από Βορά προς Νότο δίνει και την εξήγηση της συγγένειας των Μακεδόνων και των Δωριέων, την οποίαν αναφέρουν συχνά αρχαίοι συγγραφείς. Οι Μακεδόνες δεν είναι Δωριείς, διότι, ως προελέχθη, το όνομα των Δωριέων είναι μεταγενέστερο και επίκτητο, ωστόσο και τα δυο φύλα ανήκουν στην ίδια εθνολογική ομάδα απ' όπου αποσπάστηκαν για να ακολουθήσουν διαφορετική πορεία προς Νότο. Εν τούτοις, ορισμένοι αρχαίοι συγγραφείς, όπως ο **Ηρόδοτος, τους ταυτίζουν απόλυτα**.

Έλληνες οι αρχαίοι Μακεδόνες. Για την ελληνικότητα των αρχαίων Μακεδόνων πλείστες όσες αρχαίες πηγές και πορίσματα της γλωσσολογίας μαρτυρούν. Από τους αρχαίους ιστορικούς πρώτος ο **Ηρόδοτος** αναφέρεται στους Μακεδόνες τους οποίους και αποκαλεί Έλληνες : **« Έλληνας δε είναι τούτους τους από Περδίκκew γεγονότας, κατά περ αυτοί λέγουσι, αυτός δε ούτω τυγχάνω επιστάμενος και δη εν τοίσι λόγοισι αποδείξω...» (V, 22,1)**. Άμεσα ή έμμεσα, επίσης αναφέρεται και ο Θουκυδίδης και, αργότερα, ο Πολύβιος, ο Τίτος Λίβιος και ο Αρριανός, με την εξιστόρησή του ότι μετά την μάχη του Γρανικού ποτ., ο Αλέξανδρος αφιέρωσε ως ευχαριστήριο στην Παλλάδα Αθηνά 300 περσικές πανοπλίες με την εύγλωττη επιγραφή : **«Αλέξανδρος Φιλίππου και οι Έλληνες, πλην Λακεδαιμονίων, από των βαρβάρων εν τη Ασία κατοικούντων»**

Η Μακεδονική Διάλεκτος. Όσον αφορά την ούτως καλούμενη **μακεδονική διάλεκτο**, οι συγκριτικές μελέτες εγκρίτων γλωσσολόγων και ιστορικών, καταδεικνύουν τον ελληνικό της χαρακτήρα. Το όνομα των Μακεδόνων είναι καθαρά ελληνικό. Η λέξη **«μακεδνός»** (από την οποίαν παράγεται η λέξη **«Μακεδόνας»**), μαρτυρείται ήδη στον Όμηρο (πρβλ. **«οιά τε φύλα μακεδνής αιγιέριο», Οδ. η' 106**) και σημαίνει ψηλός, μακρύς, λυγερός. Ανήκει, δηλαδή, το εθνονυμο στα ονόματα εκείνα που δηλώνουν τα φυσικά χαρακτηριστικά ενός λαού. Το ίδιο ακριβώς επίθετο, ο λεξικογράφος **Ησύχιος της Αλεξάνδρειας** το καταγράφει ως δωρική λέξη που σημαίνει «μεγάλος» ή «ουράνιος». Επί πλέον, τα κύρια ονόματα των αρχαίων Μακεδόνων, των θεών, μηνών κλπ, όπως και τα περισσότερα τοπωνύμια είναι ελληνικά, σε μακεδονική, βέβαια, διάλεκτο, αλλά δεν έχουν καμία ομοιότητα ούτε με τα θρακοϊλλυρικά και ούτε, φυσικά, με τα σλάβικα (!!). Η λέξη **«Μακεδονία»**, ως παράγωγος της λέξης «Μακεδών», σήμαινε την χώρα όπου διαβιούσαν οι Μακεδνοί-Μακεδόνες, αν και, σύμφωνα με την μυθολογία, **Μακεδών** ήταν το όνομα του ιδρυτή του αρχαίου μακεδονικού βασιλείου, Ηρακλείδη στην καταγωγή, από την φυλή των Δωριέων.

Στις αρχές της τελευταίας προχριστιανικής χιλιετίας βρίσκουμε τους Μακεδόνες να έχουν εγκατασταθεί στον πυρήνα του βασιλείου τους, στην περιοχή μεταξύ Αλιάκμονα και Αζιού, που αρχικά είχε το προϊστορικό όνομα **Ημαθία** (από τον γιό του Δία και της Ηλέκτρας, Ημαθίωνα) και περιελάμβανε την πρωτεύουσα **Αιγές**, στη θέση της σημερινής Βεργίνας, την Βέρροια, το Κίτιο (σημερινή Νάουσα) κλπ. Σταδιακά οι Μακεδόνες θα επεκτείνουν την κυριαρχία τους επί των γειτονικών φύλων (Πελαγονες, Ελιμιώτες, Εορδοί, Αλμωποί, Λύγκηστες, Ορεσείς, Ιλλυριοί και τα πέραν του Στρυμόνα ποτ. Θρακικά φύλα), σε μια προσπάθεια δημιουργίας ενός ενιαίου και συμπαγούς κράτους, **του μακεδονικού**.

Μέγα μειονέκτημα αυτού του κράτους ήταν ότι, εξαιτίας της διαμόρφωσης του εδάφους, οι κάτοικοι του ζούσαν απομονωμένοι στον τόπο τους, μακριά από τις πολιτιστικές επιδράσεις των Ελλήνων της Νοτίου Ελλάδος, με το πρόβλημα να επιτείνεται από την αδυναμία πρόσβασής τους στα μακεδονικά και θεσσαλικά παράλια τα οποία είχαν καταλάβει οι Αθηναίοι με τις αποικίες τους. Η απομόνωση αυτή, νομοτελειακά προκάλεσε την αυτόνομη πολιτική και κοινωνική ενότητα και συνεκτικότητα των Μακεδόνων μεταξύ τους και με τους λαούς που κατακτούσαν. Και αυτή η ενότητα δεν μπορούσε να αποκτηθεί και να διατηρηθεί τόσους αιώνες παρά μόνο με την θέσπιση **της βασιλείας** ως μορφής διακυβέρνησης του κράτους και μάλιστα κατά τα **ομηρικά** πρότυπα, σε αντίθεση με τους Δωριείς και τα λοιπά ελληνικά φύλλα που καθιέρωσαν το σύστημα αυτοδιοίκησης των πόλεων-κρατών, συχνά συγκρουομένων μεταξύ τους. Από το τέλος του 5^{ου} π.Χ αιώνα, η απομόνωση αρχίζει να αίρεται με τις επαφές που ανέπτυξαν οι Μακεδόνες με τους αποίκους των παραλίων της χώρας τους, και ιδίως της Χαλκιδικής, οι περισσότεροι εκ των οποίων ήταν Αθηναίοι. Έτσι σημειώνεται για τους Μακεδόνες μια ραγδαία πολιτιστική άνοδος, τα θετικά αποτελέσματά της οποίας γίνονται εμφανή κατά τον 6^ο π.Χ αιώνα και κορυφώνονται την εποχή των βασιλέων Αμύντα, Φιλίππου Β' και Μ. Αλεξάνδρου.

Η δυναστεία των Μακεδόνων βασιλέων έλκει την καταγωγή της από την βασιλική οικογένεια του Άργους, γενάρχη της οποίας θεωρείτο ο **Ηρακλής**. Στο ανάκτορο των βασιλέων στην Βεργίνα ανακαλύφθηκε εύρημα με την επιγραφή **« ΤΩ ΠΑΤΡΩΩ ΗΡΑΚΛΗ » (= Στον γενάρχη Ηρακλή)**, πολλά νομίσματα μακεδονικά έφεραν την μορφή του Ηρακλή και ο Αντίγονος Γονατάς, όταν ανήγειρε τους ανδριάντες των Μακεδόνων βασιλέων στην **Δήλο**, τον Ηρακλή τοποθέτησε πρώτο. Λόγω της εξ Άργους καταγωγής τους, οι βασιλείς έπαιρναν την διπλή επωνυμία **Αργειάδες** και **Τήμενοι**, ως άμεσοι απόγονοι, δηλαδή, του βασιλέως Τήμενου από το Άργος. Οι εννέα πρώτοι μυθικοί βασιλείς μετά τον Ηρακλή ήταν οι: Ίλλος, Κλεοδαίος, Αριστόμαχος, Τήμενος, Κίσσιος, Θέστιος, Μέρωψ, Αριστομίδης και Φεΐθων. Ο δέκατος ήταν ο **Κάρανος** (8^{ος} αιών π.Χ), τον οποίον (σύμφωνα με πληροφορίες του Διόδωρου του Σικελιώτη στο βιβλίο του «Ιστορική βιβλιοθήκη»), ο ρήτορας και ιστορικός συγγραφέας **Θεόπομπος** (περ.378 - περ.323 π.Χ) θεωρεί ως θεμελιωτή της μακεδονικής δυναστείας που από το Άργος εξεστράτευσε και κατέλαβε την Μακεδονία. Λέγεται, μάλιστα, ότι ο **Κάρανος**, περιπλανώμενος στην χώρα των Βοτταίων και τις πηγές του Αλιάκμονα, κατά προτροπή δυο δελφικών χρησμών, ακολούθησε ένα κοπάδι από κατσίκες (αιγές) και, όπου αυτό σταμάτησε, εκεί ίδρυσε την πρωτεύουσα του βασιλείου, τις **Αιγές (= τόπος όπου κατοικούν οι κατσίκες)**.

Ιστορικοί Χρόνοι-Δυναστείες- Περδίκκας Α'. Αντίθετος με τον Θεόπομπο είναι ο **Ηρόδοτος** ο οποίος υποστηρίζει ότι οι ιστορικοί χρόνοι των Μακεδόνων φαίνεται να αρχίζουν από το πρώτο ήμισυ του 7^{ου} π.Χ αιώνα στην **Ορεσιίδα**, περιοχή της σημερινής Καστοριάς, την οποία μοιράζονταν με ένα άλλο ελληνικό φύλο, τους Ορέστες και θεωρείτο η κοιτίδα της πρώτης μακεδονικής δυναστείας των Τημενιδών, με ιδρυτή τον βασιλέα **Περδίκκα Α' (700-652π.Χ)**. Κατά τον Ηρόδοτο, ο Περδίκκας Α' με τους δύο αδελφούς του Γαυάνη και Αέροπο έφθασε αρχικά στην πόλη Δεβαΐα, της άνω (ορεινής) Μακεδονίας, και, στη συνέχεια, λόγω προστριβών του με τον τοπικό βασιλέα, ήλθε στην περιοχή των Κήπων του Μίδα, πλησίον της σημερινής Νάουσας, ίδρυσε τις Αιγές και κατέκτησε την λοιπή Μακεδονία την οποίαν και επεξέτεινε, καταλαμβάνοντας κατά σειρά την **Εορδαία, Βοτταία, Πιερία και Αλμωπία**.

Επόμενοι βασιλείς. Τον Περδίκκα Α' διαδέχτηκε ο γιος του **Αργαίος (652-621 π.Χ.)** ο οποίος νίκησε το **ιλλυρικό** φύλο των **Ταυλαντιών** που εισέβαλε στη Μακεδονία. Οι διάδοχοί του **Φίλιππος Α' (621-588 π.Χ.)** και **Αεροπός (588-568 π.Χ.)** απέκρουσαν επανειλημμένες επιδρομές Ιλλυριών. Μετά τον Αεροπό, βασίλευσαν οι **Αλκείας Α' (568-540 π.Χ.)** και **Αμύντας Α' (540-498 π.Χ.)**, οι οποίοι κατέλαβαν τμήματα της **Μυγδονίας** (= περιοχή των λιμνών Κορώνειας και Βόλβης) και τον Ανθεμούντα, στα όρια της Χαλκιδικής.

Η Μακεδονία κατά Επαρχίες επί Αλεξάνδρου Α΄

Ηρόδοτος αναφέρει ότι ο Αλέξανδρος Α΄ κατά την εποχή των περσικών πολέμων φέρεται να δικαιολόγησε τον φιλελληνισμό του λέγοντας : **«Αυτός τε γαρ Έλλην γένος εμί τωρχαίων, και αντ΄ ελεύθερης δεδουλωμένην ουκ αν εθέλοιμι οράν την Ελλάδα» (IX 45, 1-2).** Μετά τη λήξη της περσικής εισβολής, βρήκε την ευκαιρία να επεκτείνει το βασίλειό του προς τα δυτικά, απωθώντας τους Παίονες από την κάτω κοιλάδα του Αξιού και επιβάλλοντας υποτέλεια στους ηγεμόνες των τεσσάρων γειτονικών λαών (Ορέστες, Λυγκηστές (στην σημερινή περιοχή Φλώρινας), Πελαγονέες, Ελυμιώτες, (δυτικά της σημερινής Κοζάνης). Στη συνέχεια, κατέστησε υποτελείς τους Βισάλτες και τους Κρηστωνούς (θρακικά φύλα δυτικά του ποταμού Στρυμόνα), φθάνοντας μέχρι την Πύδνα και την Θέρμη Θερμαϊκού. Έλαβε μέρος στους Ολυμπιακούς αγώνες του **504 π.Χ.**, αφού, προτούτερα, οι Ελλανοδίκες τον αποδέχθηκαν ως **Έλληνα**, όταν ο ίδιος επικαλέσθηκε και απέδειξε ότι κατάγεται από τους Τημενίδες του Άργους. **Και αυτή η αναγνώριση, μεταξύ άλλων, αποτελεί ένα ακόμη αμάχητο τεκμήριο της ελληνικότητας των Μακεδόνων και της Μακεδονίας.**

Περδίκκας Β΄. Τον Αλέξανδρο Α΄ διαδέχθηκε ο γιός του **Περδίκκας Β΄ (453-413π.Χ)**, του οποίου η βασιλεία συνέπεσε με μέρος του Πελοποννησιακού πολέμου (431-401 π.Χ). Την εποχή του, οι Αθηναίοι, εκμεταλλευόμενοι τις διαμάχες του με τους αδελφούς του Αλκέτα και Φίλιππο, προσπάθησαν να αποσπάσουν μακεδονικές και θρακικές παραλιακές πόλεις. Όμως ο διπλωμάτης Αλέξανδρος Α΄ δεν ήλθε σε ανοικτή σύγκρουση μαζί τους, ακόμη και όταν ίδρυσαν την Αμφίπολη, το 437 π.Χ.

Το 328 π.Χ ο στρατηγός της Σπάρτης **Βρασίδης** εξεστράτευσε στην Μακεδονία προς ενίσχυση των εκεί σπαρτιατικών θέσεων και μάλιστα κατέλαβε τις πόλεις Άκανθο, Στάγειρα, Αμφίπολη και Τορώνη. Ο Περδίκκας συνήψε συμμαχία με τον Βρασίδα και το 428 π.Χ αμφότεροι επιτέθηκαν κατά των Λυγκηστών στο έδαφος της Λύγκου, στην βορειοδυτική Μακεδονία. Η μάχη υπήρξε αμφίροπος, όμως, όταν οι Ιλλυριοί συμμαχησαν με τους Λύγκηστες, οι Μακεδόνες εγκατέλειψαν τους Σπαρτιάτες που διασώθηκαν χάρη στην στρατιωτική δεινότητα του Βρασίδα. Το 423 π.Χ υπέγραψε συνθήκη ειρήνης με τους Αθηναίους, αλλά μετά την υπογραφή της Νικίειου Ειρήνης, το 423 π.Χ, και τον θάνατο του Βρασίδα (422 π.Χ), ο Αλέξανδρος Α΄ αποφάσισε να αλλάξει «στρατόπεδο», και το 418 π.Χ προσχώρησε στους Λακεδαιμόνιους και Αργείους. Γενικότερα κατόρθωσε να διατηρήσει την ακεραιότητα της χώρας του, να την να εξυψώσει πολιτικά και πολιτιστικά υπό την επίδραση του ελληνικού πολιτισμού και να την καταστήσει υπολογίσιμη δύναμη από Σπαρτιάτες και Αθηναίους. Δικαίως θεωρείται ο **προάγγελος του Φιλίππου Β΄ και του Μ. Αλεξάνδρου.**

Αρχέλαος Α΄. Το έργο του Περδίκκα συνέχισε ο γιός του **Αρχέλαος Α΄ (413-399 π.Χ)** ο οποίος πρόέβη σε εκτεταμένα έργα υποδομής και αμυντικά και έλαβε μέτρα ανάπτυξης του εμπορίου και ανασυγκρότησης των δυνάμεών του, γενόμενος πρόδρομος των μεγάλων στρατιωτικών μεταρρυθμίσεων του 4ου π.Χ αιώνας. Στον τομέα της οργάνωσης προχώρησε στη διοικητική διαίρεση της Κάτω Μακεδονίας (που ήταν πιο ανεπτυγμένη) σε περιφέρειες πόλεων και υποστηρίζεται ότι μετέφερε την πρωτεύουσα του κράτους από τις Αιγές στην **Πέλλα** που ήταν κοννύτερα προς την θάλασσα και επικοινωνούσε με αυτήν δια του πλωτού ποταμού Λουδία. Επί των ημερών του η μακεδονική αυλή φιλοξένησε λαμπρούς άνδρες όπως ο τραγικός ποιητής Αγάθων, ο επικός ποιητής Χοιρίλος, ο κιθαρωδός και διθυραμβικός Τιμόθεος κλπ. Φέρεται ότι είχε προσκληθεί και ο **Σωκράτης** ο οποίος αρνήθηκε την πρόσκληση προτιμήσας τον λιτό βίο των Αθηνών. Δεν έκανε, όμως το ίδιο και ο μεγάλος μας τραγικός **Ευριπίδης** ο οποίος διήλθε τα τελευταία χρόνια της ζωής του πλησίον του Αρχέλαου Α΄ στην Μακεδονία όπου και απέθανε και ετάφη με μεγάλες τιμές. Με μέρμινα του Αρχέλαου δίνονταν στο αρχαίο Δίο παραστάσεις δραμάτων στη ελληνική γλώσσα ενώπιον μακεδονικού ακροατηρίου, **άλλη μια απόδειξη της ταυτότητας της ελληνικής γλώσσας και του μακεδονικού ιδιώματος.** Μιμούμενος τον πρόγονό του Αλέξανδρο Α΄, ο Αρχέλαος Α΄ έλαβε και αυτός μέρος σε ολυμπιακούς αγώνες στην Ολυμπία και τους Δελφούς,

Αλέξανδρος Α΄. Η σημαντικότερη επέκταση του μακεδονικού βασιλείου έγινε κατά τις πρώτες δεκαετίες του 5ου αι. π.Χ., επί βασιλείας **Αλεξάνδρου Α΄ (498-454 π.Χ.)**, του επικαλούμενου **«Φιλέλληνα»**, λόγω των πατριωτικών αισθημάτων που έτρεφε για τους λοιπούς Έλληνες. Ο Αλέξανδρος Α΄ ήταν μια σημαντική προσωπικότητα με ιδιαίτερες πολιτικές, διπλωματικές και στρατιωτικές ικανότητες. Όταν ανήλθε στον θρόνο μετά τον θάνατο του πατέρα του Αμύντα Α΄, το 498 π.Χ, αναγκάστηκε να αναγνωρίσει την περσική κυριαρχία και να ακολουθήσει τον Ξέρξη στην εκστρατεία του κατά των Ελλήνων, προς τους οποίους, όμως, παρέσχε έμπρακτη υποστήριξη κατά τις μάχες των Θερμοπυλών και των Πλαταιών όσο και κατά την καταδίωξη των περσικών στρατευμάτων από την Μακεδονία. Ο

ανακηρυχθείς νικητής στο αγώνισμα του τεθρίππου. Εκτός από το πολιτιστικό του έργο, **έθεσε και τις βάσεις της πολιτικής ιδέας να γίνει η Μακεδονία κυρίαρχος δύναμη ολόκληρου του Ελληνισμού.**

Αμύντας Γ'. Ο Αρχέλαος Α' απεβίωσε το 399 π.Χ. Από τον θάνατό του και μέχρι το 393 π.Χ. - έτος ανάρρησης στον θρόνο του **Αμύντα Γ', πατέρα του Φιλίππου Β'** - μεσολαβεί μια περίοδος ταραγμένη και σκοτεινή, για την οποία δεν γνωρίζουμε πολλά, ειμή μόνο τα ονόματα των πρόσκαιρων και ασήμαντων βασιλέων. Αλλά και η βασιλεία του Αμύντα Γ' δεν ήταν εύκολη. Η Όλυνθος έδειχνε έντονες κυριαρχικές τάσεις ολόκληρης της Χαλκιδικής, στην Θεσσαλία ο ανταγωνισμός επικράτησης του δυναστικού Οίκου των Αλευαδών και του τυράννου των Φερών Αλεξάνδρου (απλή συνωνυμία) προκαλούσε αναταραχές και οι Ιλλυριοί κατέλαβαν την Μακεδονία δυο φορές, αποκρουσθέντες. Μετά τους Ιλλυριούς ήλθαν οι Χαλκιδείς τους οποίους ο Αμύντας Γ' απεδίωξε με την βοήθεια των Σπαρτιατών και επανέφερε την Μακεδονία στα όρια της εποχής του Περδίκκα Β' και του Αρχέλαου Α'.

Αλέξανδρος Β'. Την ανάκτηση των μακεδονικών δυνάμεων εκμεταλλεύθηκε ο διάδοχος του Αμύντα Γ' και πρωτότοκος γιος του, **Αλέξανδρος Β' (370/69-369/8 π.Χ.)**, ο οποίος, μετά από πρόσκληση των Αλευαδών, κατέλαβε τις πόλεις Λάρισα και Κρανώνα στην Θεσσαλία, όμως ο γυναικαδελφός του **Πτολεμαίος ο Αλωρίτης** (κατάγονταν από την αρχαία μακεδονική πόλη, Άλωρο), σε συνεργασία με την άβουλη αλλά πανούργα μητέρα του Αλεξάνδρου Β', **Ευρυδίκη**, στασίασε στην Μακεδονία, διεκδικώντας τον θρόνο. Ο Αλέξανδρος Β' επέστρεψε στην Μακεδονία για να τον αντιμετωπίσει και ο Θηβαίος στρατηγός **Πελοπίδας** βρήκε την ευκαιρία να ανακαταλάβει την Λάρισα και την Κρανώνα. Τελικά ο Αλέξανδρος Β' συμμάχησε με τους Θηβαίους και ο Πελοπίδας, εις αντάλλαγμα, τον βοήθησε να αποκατασταθεί στην Μακεδονία. Ο Αλέξανδρος Β' δολοφονήθηκε από τον ίδιο τον Πτολεμαίο, το 368π.Χ. αλλά ο Περδίκκας Γ', δευτερότοκος γιος του Αμύντα Γ', μετά τριετία τον δολοφόνησε, εκδικούμενος την θάνατο του πατέρα του.

Περδίκκας Γ'. Ο Περδίκκας Γ' (365-359 π.Χ.) συνέχισε τις προσπάθειες για την διοικητική αναδιοργάνωση και την προώθηση των δεσμών με τη Ελλάδα. Ήταν όμως, αντίθετος με την σταθεροποίηση των Αθηναίων στα Θρακικά παράλια. Έτσι, όταν οι τελευταίοι επιχειρήσαν να καταλάβουν την **Αμφίπολη**, αντέδρασε, ενισχύοντας την πόλη με μακεδονική φρουρά. Αργότερα άλλαξε πολιτική και συνήψε συμμαχία με την Αθήνα, κατά την εποχή που η **Όλυνθος**, προεξάρχουσα πόλη της Χαλκιδικής Συμμαχίας, επιδίωξε την απαλλαγή της από την επιρροή των Αθηναίων. Ο Περδίκκας Γ' σκοτώθηκε το 359 π.Χ στο πεδίο της μάχης μαζί με άλλους 4.000 Μακεδόνες κατά την διάρκεια εισβολής των Ιλλυριών στο μακεδονικό έδαφος. Μετά τον θάνατό του και την ταπεινωτική ήττα, ο στρατός περιέπεσε σε κατάσταση αποσύνθεσης, οι εισβολές των Ιλλυριών, Θρακών και Παιόνων συνεχίστηκαν και η χώρα βυθίστηκε στην αναρχία από τις συνεχείς διαμάχες μεταξύ των μελών της βασιλικής οικογένειας.

Φίλιππος Β'. Την ζοφερή κατάσταση της χώρας έσωσε μια εξαιρετικά ηγετική φυσιογνωμία, ο τελευταίος γιος του Αμύντα Γ', ο **Φίλιππος Β' (359-336 π.Χ.)**, **πατέρας του Μ. Αλεξάνδρου**, ο οποίος το **359 π.Χ** αναγορεύθηκε από τον στρατό βασιλεύς της Μακεδονίας σε ηλικία 24 ετών.

Μέλημα του Φιλίππου Β' ήταν η ενίσχυση και αναδιοργάνωση του στρατού και του στόλου με οικονομικά μέσα που αντλούσε από τα χρυσωρυχεία του Παγγαίου. Αφού εξουδετέρωσε τους ανταπαιτητές του θρόνου, απάλλαξε την χώρα από τους εισβολείς Παίονες, Ιλλυριούς κλπ. και κατέλυσε τα κρατίδια των βορειών περιοχών (Ορεσείς, Λύγκηστες, Τυμφαίους).

Με την κατάληψη της **Αμφίπολης**, το 357πΧ, διάνοιξε την κατεύθυνση προς Στρυμόνα ποτ., με την υποταγή της **Πύδνας** έθεσε τις βάσεις εξόρμησης προς Νότο, με την κατάληψη των **Κρηνίδων** (σημερινό Φίλιπποι Καβάλας) επέκτεινε την κυριαρχία του προς Νέστο ποτ. και μετά την νικηφόρο μάχη με τους Φωκαείς εξασφάλισε την μακεδονική κυριαρχία στην Θεσσαλία και κατάφερε να γίνει δεκτός στο Αμφικτυονικό Συνέδριο, εγκαθιστάμενος στην καρδιά της Ελλάδος. Εν τω μεταξύ είχε ήδη ενσωματώσει μέρος της Θράκης. Το φθινόπωρο του 340 π.Χ οι Αθηναίοι, υποστηριζόμενοι από τους Πέρσες και με συμμάχους τους Ευβοείς, Μεγαρείς και Κορίνθιους, **στις 2 Αυγ. 338 π.Χ** συγκρούσθηκαν με τον στρατό του Φιλίππου στην **Χαιρώνεια Βοιωτίας** και ηττήθηκαν. Ο Φίλιππος σεβάσθηκε τους ηττημένους, κυρίως τους Αθηναίους, και δεν τους κατέστρεψε, πλην Θηβαίων. Τελικά, **επί Φιλίππου, τα όρια της Μακεδονίας με τα σημερινά τοπωνύμια** διαμορφώθηκαν ως εξής : **Προς Νότο**, από τον Όλυμπο και τα Χάσια όρη, **προς Βορρά**, από την γραμμή της Ροδόπης-Ν.Δ κλιτύς του όρους Πιρίν-κουλάδα Στρώμνιτσα- Στενά Δεμίρ Καπού- Περλεπέ (Πρίλεπ)- Λίμνη Αχρίδας, **προς Ανατολάς**, από τον Νέστο ποτ. και **προς Δυσμάς** από την γραμμή διαχωρισμού των υδάτων του Σκάρδου, τον Γράμμο και την Πίνδο. Τον χειμώνα της ίδιας χρονιάς (338 π.Χ) έγινε το **Συνέδριο της Κορίνθου** ένθα οι Έλληνες αποφάσισαν γενική ειρήνη και συμμαχία της οποίας η τήρηση ανατέθηκε στον Φίλιππο. Την επόμενη χρονιά, 337 π.χ, το Συνέδριο αναθέτει στον Φίλιππο, ως αρχηγό του στρατού, εκστρατεία κατά των Περσών. Την Άνοιξη 336 π.Χ, ο Φίλιππος στέλνει αρχική δύναμη 10.000 ανδρών στην Ασία με επικεφαλής τον **Παρμενίωνα** και τον γαμπρό του **Άτταλο** για την δημιουργία προγεφυρώματος και την απελευθέρωση

ελληνικών πόλεων, όμως το καλοκαίρι του ίδιου έτους δολοφονείται στις **Αίγες** και τα σχέδια για την Ασία ματαιώνονται. Σε μικρό σχετικά χρονικό διάστημα, κατόρθωσε να ενώσει τους Έλληνες, να αναδείξει την Μακεδονία **ως την μεγαλύτερη δύναμη της Ευρώπης και να δημιουργήσει προϋποθέσεις για μια νέα εποχή.**

Το κράτος του Φιλίππου Β΄. Η διακεκομμένη κόκκινη γραμμή καθορίζει τα όρια προ του Φιλίππου και το γαλάζιο χρώμα τα όρια της επέκτασης του κράτους από τον Φίλιππο. (336 π.Χ).

Αλέξανδρος Γ΄, ο Μέγας. Τον κίνδυνο της αναρχίας μετά τον θάνατο του Φιλίππου Β΄ απέτρεψαν οι στρατηγοί Αντίπατρος στην Μακεδονία και Παρμενίων στην Ασία. Αυτοί ανέλαβαν, το **336 π.Χ.**, και την και την ευθύνη διαδοχής του με τον γιό του **Αλέξανδρο Γ΄, τον Μέγα Αλέξανδρο**, που γεννήθηκε το **356 π.Χ.** στην Πέλλα και είχε μητέρα την **Ολυμπιάδα**, κόρη του βασιλιά της Ηπείρου Νεοπτόλεμου.

Από τον πατέρα του ο Μ. Αλέξανδρος κληρονόμησε την οξεία αντίληψη, τις οργανωτικές ικανότητες και την ταχύτητα ενεργειών και από την μητέρα του την φιλοδοξία, την υπερηφάνεια και την ισχυρή θέληση.

Στα παιδικά του χρόνια εκπαιδεύτηκε από τους παιδαγωγούς Λεωνίδα το Μολοσσό και Λυσίμαχο τον Ακαρνάνα και στα 13 του μαθήτευσε κοντά στον **Αριστοτέλη** που τον μόρφωσε με τα ελληνικά ιδεώδη και του ενέπνευσε την αγάπη για το ελληνικό πνεύμα και πολιτισμό. Στον Αριστοτέλη έδειχνε πάντα ευγνωμοσύνη και σεβασμό. Έλεγε πως στον πατέρα του χρωστάει **“το ζην”** και στο δάσκαλό του το **“ευ ζην”**. Από πολύ νωρίς απέκτησε πολιτική και στρατιωτική ωριμότητα. Όντας 16 ετών, ως αντικαταστάτης του πατέρα του που έλειπε σε εκστρατεία, κατέπνιξε την επανάσταση της θρακικής φυλής των Μαίδων και σε ηλικία 18 ετών, στη Μάχη της Χαιρώνειας, ήταν διοικητής στρατιωτικού σώματος και διακρίθηκε για τις πολεμικές του αρετές.

Αμέσως μετά την ανάρρησή του στον θρόνο, ο Μ. Αλέξανδρος διέλυσε τις οργανωμένες συνωμοσίες εναντίον του. Μετά ξεκίνησε να θέσει σε εφαρμογή τα μεγαλεπήβολα σχέδιά του περί ενώσεως των Ελλήνων και κατάλυσης του περσικού κράτους. Στο **Αμφικτυονικό Συνέδριο Θεσσαλίας (336 π.Χ)** και αργότερα στο **Συνέδριο του Ισθμού**, οι Έλληνες ομόφωνα (πλην Σπάρτης) του ανέθεσαν την ηγεμονία της κατά των Περσών εκστρατείας, όπως προ ολίγων ετών είχαν κάνει και με τον πατέρα του. Ένα χρόνο αργότερα (335 π.Χ), προκειμένου να εξασφαλίσει τα βόρεια σύνορα του βασιλείου, εκστρατεύει κατά των βαρβαρικών φυλών στην βόρειο Μακεδονία και τις υποτάσσει μέχρι τον Δούναβη ποτ. Ενώ, τώρα, ήταν έτοιμος να ξεκινήσει για την Μ. Ασία, μια ψευδής («προβοκατόρική», θα λέγαμε σήμερα) φήμη ότι πέθανε, αστραπιαία διαδίδεται στην υπόλοιπη Ελλάδα και τον εξαναγκάζει να έλθει στην Βοιωτία, να κυριεύσει το κέντρο της αντιμακεδονικής κίνησης, την επαναστατημένη **Θήβα**, και να την καταστρέψει προς παραδειγματισμό ολοσχερώς, πλην της οικίας του ποιητή Πίνδαρου, λόγω υπέρμετρου σεβασμού. Μετά την καταστολή της ανταρσίας ο δρόμος προς το αχανές περσικό κράτος της Μ. Ασίας διανοίγονταν πλέον απρόσκοπτος.

Την άνοιξη του **334 π.Χ**, ο Αλέξανδρος ξεκίνησε με 50.000 πεζούς και 6.000 ιππείς, αφήνοντας στην Μακεδονία ως επίτροπο τον στρατηγό Αντίπατρο. Διέσχισε τη Θράκη, έφθασε στον Ελλήσποντο όπου συνενώθηκε με τον στόλο του αποτελούμενο από 120 πολεμικά και πολλά άλλα βοηθητικά πλοία και εκείθεν διεκπεραιώθηκε στην Μ. Ασία, με πρώτο σταθμό την **Τροία**, όπου επισκέφθηκε τον τάφο του Αχιλλέα, προσευχήθηκε κι έκανε θυσίες. Την **22^α Μαΐου 334 π.Χ.** συνέτριψε και έτρεψε σε άτακτο φυγή τους Πέρσες του Δαρείου Γ' στον **Γρανικό ποτ.** και απελευθέρωσε ελληνικές πόλεις της Μικράς Ασίας. Συνεχίζοντας έφθασε στο Γόρδιο, παλιά πρωτεύουσα της Φρυγίας στις όχθες του Σαγγάριου ποτ. όπου και αποφάσισε να ξεχειμωνιάσει. Την Άνοιξη επόμενου έτους (333 π.Χ) κινήθηκε νότια, κυριεύσε την Ταρσό της Κιλικίας, επέτρεψε στα στρατεύματά του να αναπαυθούν και ανασυγκροτηθούν και μετά κινήθηκε προς Συρία. Την **12^α Νοεμβρίου 333 π.Χ** συναντά για δεύτερη φορά τον εκ 500.000 μαχητών περσικό στρατό κοντά στην **Ισσό της Κιλικίας** και τον διαλύει κυριολεκτικά. Ο ίδιος ο Δαρείος κινδύνευσε να αιχμαλωτισθεί και γλίτωσε δια της φυγής. αφήνοντας πίσω των οικογένειά του προς την οποίαν ο Αλέξανδρος φέβρηκε « βασιλικά» και μεγαλόψυχα.

Δεν προχώρησε στη καταδίωξη του στρατού του Δαρείου, αλλά προτίμησε να συνεχίσει την κίνησή του προς Νότο, σκοπεύοντας να γίνει κύριος όλων των παραλίων της Μεσογείου και να εξουδετερώσει κάθε απειλή του περσικού στόλου. Κατέλαβε, κατά σειρά, τη **Φοινίκη, την Παλαιστίνη και την Αίγυπτο**, όπου επισκέφθηκε το μαντείο του Άμμωνος Δία και οι ιερείς τον χαίρετσαν ως τον νέο Δία. Κοντά στις εκβολές του Νείλου, όρισε να χτιστεί η περίφημη πόλη της **Αλεξάνδρειας**, η οποία επέπρωτο να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην Ιστορία. Την 1^η Οκτωβρίου 331 π.Χ, επιστρέφοντας από την Αίγυπτο στην Ασία, συνάντησε **στα Γαυγάμηλα**, πέρα από τον Τίγρη ποταμό, νέο, πολυάριθμο περσικό στρατό τον οποίον κατέστρεψε. Η Περσία κατακτήθηκε ολόκληρη, ο Δαρείος σώθηκε και πάλι αλλά δολοφονήθηκε από τον σατράπη της Βακτριανής, Βήσσο και οι σπουδαιότερες πόλεις της Περσίας (Βαβυλώνα, Σούσα και Περσέπολη, όπου το ανάκτορο του Δαρείου) παραδόθηκαν στον Αλέξανδρο που αυτοανακηρύχθηκε διάδοχος των Περσών βασιλέων.

Μετά την περσική ήττα, τα λουπτά ελληνικά στρατεύματα απεχώρησαν και ο Αλέξανδρος έμεινε μόνος με τους Μακεδόνες. Κινήθηκε ανατολικά, έφθασε στην **Κασπία**, μπήκε στο **σημερινό Τουρκεστάν**, κυριέψε την Σογδιανή (Σαμαρκάνδη) και την Βακτριανή, το 327 π.χ και μπήκε στις **Ινδίες**, όπου νίκησε τον βασιλιά Πύρο. Οι στρατιώτες του, όμως, κουράστηκαν και αρνήθηκαν να προχωρήσουν. Αναγκάστηκε τότε να ανακόψει την επική πορεία του προς Ανατολάς. Ένα μέρος του στρατού το έστειλε με πλοία στην Περσία, με επικεφαλής τον ναύαρχο Νέαρχο και ο ίδιος μαζί με το υπόλοιπο στράτευμα, μέσω της ερήμου Γεδρωσίας όπου απωλέσθηκαν πολλοί στρατιώτες του από την πείνα και τη δίψα, επέστρεψε στα Σούσα.

Ως κατακτητής της Ασίας, ο Αλέξανδρο οραματίστηκε μια νέα αυτοκρατορία βασισμένη στα ελληνικά ιδεώδη και εναρμονισμένη με ευγενή στοιχεία του περσικού πολιτισμού. Οι πόλεις που εκάστοτε ίδρυε στους κατακτημένους τόπους ακολουθούσαν τα ελληνικά πρότυπα και οι προσπάθειες που έκανε να συμφιλιώσει τους δυο λαούς (Έλληνες και Πέρσες) έφεραν τα ποθούμενα αποτελέσματα. Ενίσχυσε τον στρατό του με χιλιάδες Ασιάτες στους οποίους δίδασκε την ελληνική γλώσσα για να μπορέσουν να εκπαιδευθούν ως μαχητές. Το μέτρο αυτό, σε συνδυασμό με τους πολλούς γάμους Ελλήνων (κυρίως αξιωματούχων) με Περσίδες, είχε και ένα άλλο ευεργετικό αποτέλεσμα : **Την διάδοση της ελληνικής γλώσσας** σε ολόκληρο τον τότε γνωστό κόσμο που αργότερα, στους ελληνιστικούς χρόνους, ονομάστηκε **«Ελληνιστική»** και **«Κοινή»**, διότι κατέληξε να ομιλείται ευρέως από τον απλό κόσμο στην καθ' ημέρα βιοτική και συναλλαγές του. Εξ άλλου και ο ίδιος ο

Αλέξανδρος έδωσε πρώτος το παράδειγμα και το 327 π.Χ, στα Σούσα, παντρεύτηκε την **Ρωξάνη**, κόρη τοπικού ηγεμόνα της Βακτριανής, την οποίαν ανακήρυξε βασίλισσα. Από την Ρωξάνη γεννήθηκε ο μοναδικός απόγονός του, ο **Αλέξανδρος Δ΄**, θανατωθείς σε ηλικία 12 ετών από τον Κάσσανδρο, σφετεριστή του θρόνου της Μακεδονίας. Τρία χρόνια αργότερα, το 324 π.Χ παντρεύτηκε άλλες δυο Ασιάτισσες, την κόρη του Δαρείου Στάτειρα και την ανιψιά της Παρυσάτιδα.

Η ανείπωτη, όμως, δόξα και η ασιατική χλιδή αλλοίωσαν τον χαρακτήρα του Αλεξάνδρου, τον έκαναν ματαιόδοξο και καχύποπτο και αυτή η αλλαγή δυσaráεστησε πάρα πολύ τους Μακεδόνες. Μερικοί από τους στρατηγούς του οργάνωσαν εναντίον του συνωμοσίες, τις οποίες ο Αλέξανδρος ανακάλυψε και τιμώρησε σκληρά τους πρωταίτιους. Και ενώ σχεδίαζε νέες εκστρατείες, οι πολλές διοικητικές φροντίδες, οι κόποι και τελευταία ο θάνατος του πιο στενού του φίλου, **του Ηφαιστιώνα**, έφθειραν την υγεία του με αποτέλεσμα να αρρωστήσει βαριά και στις **10 ή 11 Ιουνίου του 323 π.Χ.** να πεθάνει στην **Βαβυλώνα**, σε ηλικία μόλις 32 ετών. Υπήρξε ένας πραγματικά μεγαλοφυής Έλληνας Ηγέτης και δικαίως η παγκόσμια Ιστορία του απένειμε τον χαρακτηρισμό «Μέγας».

Ελληνιστικοί Χρόνοι- Λιάδοχοιτου Μ. Αλεξάνδρου. Μετά το θάνατο του Μ. Αλεξάνδρου, την εξουσία μοιράστηκαν οι μεγάλοι στρατηγοί του. **Ο Αντίπατρος** πήρε την εποπτεία του ευρωπαϊκού τμήματος, **ο Κρατερός** τη διοίκηση των στρατευμάτων της Ασίας, **ο Περδίκκας** την εποπτεία του ασιατικού τμήματος, ενώ η διοίκηση της Αιγύπτου ανατέθηκε στον **Πτολεμαίο**, της Θράκης στον **Λυσίμαχο**, της Φρυγίας στον **Αντίγονο**

κλπ. Ο Περδίκκας δολοφονήθηκε σε μια εκστρατεία εναντίον του Πτολεμαίου της Αιγύπτου

και, προτού συμβεί αυτό, ο **Αντίγονος**, ο αποκαλούμενος μονόφθαλμος, το 306 π.Χ, ήδη είχε αυτοανακηρυχθεί βασιλεύς ολόκληρης της Ασίας και τον ίδιο τίτλο είχε δώσει και στον γιο του **Δημήτριο**, που έγινε αργότερα γνωστός με την επωνυμία **Πολιορκητής**. Όμως η ενέργεια αυτή του Αντίγονου είχε ως συνέπεια να συνασπιστούν εναντίον του οι άλλοι στρατηγοί (Σέλευκος Α΄ ο Νικάρων, βασιλεύς του ασιατικού τμήματος, με τον γιό του Αντίοχο, ο Λυσίμαχος Θράκης, ο Κάσσανδρος της Μακεδονίας), με αποτέλεσμα να αρχίσει μια σειρά μεταξύ των διενέξεων.

Το 301 π.Χ., οι αντίπαλοι συγκρούστηκαν στην αποφασιστική μάχη της **Ιγού της Φρυγίας** κατά την οποία σκοτώθηκε και νικήθηκε ο **Αντίγονος ο Μονόφθαλμος**. Αποτέλεσμα της μάχης αυτής ήταν η δημιουργία των εξής τεσσάρων ελληνιστικών βασιλείων, αντιστοιχούνταν σε μεγάλες δυναστείες: **1) Το βασίλειο των Αντιγονιδών στη Μακεδονία, με βασιλιά τον Κάσσανδρο**, γιο του Αντιπάτρου. **2) Το βασίλειο των Πτολεμαίων στην Αίγυπτο**, με ιδρυτή τον στρατηγό του Μ. Αλεξάνδρου **Πτολεμαίο Α΄** και πρωτεύουσα την **Αλεξάνδρεια**. Σε αυτό υπάγονταν η Αίγυπτος, η Λιβύη και πολλά ελληνικά νησιά, πλην **Ρόδου και η Δήλου** που εξελίχθηκαν σε αυτόνομα εμπορικά και ναυτικά κέντρα. Οι Πτολεμαίοι διατήρησαν παράλληλα με τους ελληνικούς θεσμούς και το αιγυπτιακό πολιτικό και θρησκευτικό σύστημα. Η τελευταία βασίλισσα της Αιγύπτου ήταν η **Κλεοπάτρα Ζ΄**, ο θάνατος της οποίας το 30 π.Χ. σήμανε και το τέλος της ελληνιστικής εποχής. **3) Το αχανές βασίλειο των Σελευκιδών** στην Ασία, με ηγέτη τον **Σέλευκο**, που περιελάμβανε τις ασιατικές κτήσεις από τη Συρία και την Ινδία μέχρι τον Βόσπορο, το Αιγαίο και την Μεσόγειο και είχε έδρα την Αντιόχεια. Οι Σελευκίδες οργάνωσαν μεγάλης κλίμακας αποικισμό, με την ίδρυση πόλεων από ελληνικούς πληθυσμούς στη Μικρά Ασία και τη Μεσοποταμία. Στο βασίλειό τους υπάγονταν έμμεσα η **Αρμενία, Καππαδοκία, Πόντος, Παφλαγονία, Βιθυνία, και η Πέργαμος**, με δικούς τους ηγεμόνες και οι πληθυσμούς επηρεασμένους από τον ελληνικό πολιτισμό. Το βασίλειο υποτάχθηκε στους Ρωμαίους το 64 π.Χ. **4) Το βασίλειο των Ατταλιδών στην Πέργαμο**. Η ένδοξη Ιστορία της Πέργαμου αρχίζει στα 293 π.Χ όταν ο βασιλιάς της **Λυσίμαχος** ασφάλισε τους θησαυρούς της εντός του οχυρού του λόφου επί του οποίου ήταν κτισμένη. Μετά τον θάνατο του Λυσίμαχου, το

283 π.Χ, ο διάδοχός του **Φιλαίτερος** με αυτούς τους θησαυρούς ίδρυσε το μικρό κρατίδιο της Περγάμου και το διατήρησε μέχρι τον θάνατό του, θεωρούμενος ιδρυτής της δυναστείας των Ατταλειδών που βασίλευσαν μέχρι το 133 π.Χ., χρονολογία υποταγής τους στους Ρωμαίους.

Επανακάμπτοντας στην αμέσως μετά τον Μ. Αλέξανδρο εποχή, διαπιστώνουμε ότι στον ελλαδικό χώρο παρουσιάστηκαν επαναστατικές τάσεις. Η Αθήνα, η Αιτωλία και αργότερα άλλες πόλεις της Κεντρικής Ελλάδος, τον Αύγουστο 322 π.Χ, συγκρούστηκαν με τον Μακεδόνα **Αντίπατρο** (που το προηγούμενο έτος είχε ανακηρυχθεί από τον στρατό αντιβασιλεύς και είχε επιστρέψει στη Μακεδονία), στην **Κραννώνα Θεσσαλίας (Λαμιακός πόλεμος)**, αλλά νικήθηκαν και συνθηκολόγησαν. Ο Αντίπατρος φέρθηκε σκληρά στους συμμάχους, ιδίως στους Αθηναίους. Πέθανε τρία χρόνια αργότερα και το 316 π.Χ επιβλήθηκε ως νέος βασιλεύς ο γιός του **Κάσσανδρος**, ο οποίος δηλητηρίασε τον 12ετή **Αλέξανδρο Δ'**, γιό του Μ.Αλεξάνδρου, και την μητέρα του **Ρωξάνη** και έκτισε την **Θεσσαλονίκη** (όνομα της συζύγου του Κασσάνδρου και ετεροθαλούς αδελφής του Μ. Αλεξάνδρου). και την **Κασσανδρεία**, στην θέση της αρχαίας Ποτιδαιας, στην Χαλκιδική. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, μετά την μάχη της Ιψού ο Κάσσανδρος έγινε ο αδιαμφισβήτητος βασιλεύς της Μακεδονίας. Μετά τον θάνατό του όλοι σχεδόν οι διάδοχοι απέβλεπαν στην κατάληψη της μακεδονικής βασιλείας και πρώτος ο ικανότερος όλων, ο **Δημήτριος ο Πολιορκητής , γιος του Αντίγονου Α' του Μονόφθαλμου**, που ανέκτησε την Αθήνα το 306 π.Χ από τον Κάσσανδρο και το 305 π.Χ κέρδισε τον τίτλο του «Πολιορκητού» από την πολιορκία της Ρόδου, κατά την οποία , ωστόσο , απέτυχε. Ανακηρύχθηκε βασιλεύς μετά την επιστροφή του από την μάχη της Ιψού, διατήρησε τα εδάφη στον ελληνικό χώρο και έγινε κύριος της Μακεδονίας, το 294 π.Χ. Εξεστράτευσε στην Ασία, συγκρούστηκε στην Κιλικία με τον Σέλευκο τον Νικάνορα της Συρίας, νικήθηκε και παρέμεινε αιχμάλωτός μέχρι τέλους του βίου, το 283 π.Χ .

Ακολούθησε 13χρονη αναρχία και μετά ήλθε ο **Αντίγονος ο Γονατάς (276-239 π.Χ), γιος του Δημητρίου του Πολιορκητού** από τον οποίον ξεκίνησε η νέα δυναστεία των Αντιγονιδών, που κυβέρνησε την χώρα περισσότερο από έναν αιώνα και έκανε την Μακεδονία μια από τις τρεις μεγάλες δυνάμεις της Ανατολής. Προτού αναλάβει την βασιλεία, ο Δημήτριος νίκησε τους Γαλάτες στην Λυσιμάχεια Αιτωλίας, αργότερα, το 272 π.Χ, τον Πύρρο στο Άργος, αντιμετώπισε τους Αθηναίους και τους Σπαρτιάτες κατά τον Χρεμωνίδειο πόλεμο (266-263) και τον βασιλέα της Ηπείρου, Αλέξανδρο. Οι επιτυχίες του προκάλεσαν συνασπισμό των άλλων ηγεμόνων εναντίον του. Όταν, το 252 π.Χ, ο διοικητής της Χαλκίδας και της Κορίνθου Αλέξανδρος επαναστάτησε εναντίον του, έσπευσαν να τον βοηθήσουν ο Αντίοχος Β' της Συρίας και όλοι οι εχθροί της Μακεδονίας στην Ελλάδα. Κατά την διάρκεια των συγκρούσεων μαζί τους ο Αντίγονος Γονατάς πέθανε, το 239 π.Χ, μετά από βασιλεία 34 ετών. Υπήρξε και αυτός ένθερμος υποστηρικτής των ελληνικών γραμμάτων. Τον διαδέχθηκε ο γιος του **Δημήτριος Β' (238-229 π.Χ)**, επί της εποχής του οποίου οι μακεδονικές κτήσεις στην Ελλάδα περιορίστηκαν στο ελάχιστο και οι Συμπολιτείες Αχαϊκή και Αιτωλική ανέπτυξαν στενές σχέσεις με Σπάρτη, Ηλεία, Μεσσηνία, Βοιωτία και συνασπίστηκαν κατά της Μακεδονίας. Επί βασιλείας του γιου του **Φιλίππου Ε' (221-179 π.Χ)** η κατάσταση μεταβλήθηκε διότι η Αχαΐα, προκειμένου να προστατεύσει τους Μεσσήνιους, κήρυξε τον πόλεμο κατά της Αιτωλίας και στον πόλεμο αυτόν, που ονομάστηκε «**συμμαχικός**», ενεπλάκη και η Μακεδονία, ως προστάτιδα της Αχαΐας. Το 219 π.Χ οι Αιτωλοί, εκμεταλλευόμενοι την απουσία του Φιλίππου στην Πελοπόννησο, εισέβαλλαν στην Πιερία και έκαψαν την ιερή η πόλη των Μακεδόνων, **Δίο**, και ο Φίλιππος, εις αντίποινα, το επόμενο έτος (218 π.Χ) κατέστρεψε την πόλη **Θέρμο** και αυτό το πλήγμα εξανάγκασε τους Αιτωλούς να κλείσουν ειρήνη με τον Φίλιππο.

Μακεδονικοί Πόλεμοι. Α', Β', Γ'. Διαρκούντος του Β' Καρχηδονιακού πολέμου, το 216 π.Χ, η νίκη των Καρχηδονίων στις Κάννες, έδωσε το έναυσμα για συμμαχία με τον Καρχηδόνιο στρατηγό **Αννίβα**, που παρεχώρησε στον Φίλιππο ρωμαϊκές κτήσεις στην Ιλλυρία και αναγνώρισε ως σφαίρα επιρροής των Μακεδόνων σε Ήπειρο και Ιλλυρία, με αντάλλαγμα την παροχή στρατιωτικής βοήθειας. Οι Ρωμαίοι, φοβούμενοι μια τέτοια βοήθεια, έστειλαν λεγεώνες κατά μήκος της Αδριατικής και έτσι άρχισε ο **Α' Μακεδονικός Πόλεμος (215-205 π.Χ)** από τον οποίον ωφελημένοι βγήκαν μόνο οι Ρωμαίοι που κατόρθωσαν να διατηρήσουν την Ιλλυρία και να απομονώσουν τον Αννίβα στην Νότια Ιταλία και αποδεκατισμένοι οι Έλληνες, με μια χώρα παντελώς κατεστραμμένη. Ο δεκαετής αυτός πόλεμος έληξε το 205 π.Χ στην Φοινίκη της Ηπείρου, με πλήρη ανάμειξη των Ρωμαίων στην Βαλκανική .

Η εξωτερική πολιτική του Φιλίππου Ε' δημιούργησε πλήθος εχθρών στην ηπειρωτική Ελλάδα, την Μ.Ασία και την Αίγυπτο και τον έφερε σε σύγκρουση με τα ελληνιστικά βασίλεια της Συρίας, της Περγάμου και της Αιγύπτου. Οι Ρωμαίοι απαιτήσαν από τον Φίλιππο Ε' να επιστρέψει στους Έλληνες τα εδάφη που είχε κατακτήσει, αυτός δεν δέχθηκε και η άρνηση αυτή έφερε τον στρατό του σε σύγκρουση με τον ρωμαϊκό, υπό τον στρατηγό **Φλαμίνιο**, στις **Κυνός Κεφαλές**, μια λοφοσειρά δυτικά των Φερών Θεσσαλίας, το **198 π.Χ.**, (**Β' Μακεδονικός Πόλεμος**). Μετά την μάχη, το 156 π.Χ, ο ηττημένος Φίλιππος Ε' υπέγραψε Συνθήκη Ειρήνης με τους Ρωμαίους και, αργότερα, προσχώρησε σε συμμαχία με αυτούς, αλλά αναγκάστηκε να αναγνωρίσει την αυτονομία των ελληνικών πόλεων στην Ελλάδα, να παραιτηθεί από τις κτήσεις στην Θράκη και να πληρώσει πολεμικές αποζημιώσεις. Οι Ορέστες, οι Μάγνητες και οι Περραιβοί αποσπάστηκαν από την Μακεδονία και ανακηρύχθηκαν ελεύθεροι. Σύμμαχος, πλέον, των Ρωμαίων, ο Φίλιππος Ε' προσέφερε σε αυτούς πολύτιμες υπηρεσίες στον αγώνα τους κατά του Αντίοχου Γ', όμως, μετά την καθυπόταξη τούτου, οι Ρωμαίοι επανέλαβαν τις εχθρικές διαθέσεις τους, αιτία που τον οδήγησε στην απόφαση να επαναλάβει τις πολεμικές προετοιμασίες τις οποίες δεν πρόλαβε να ολοκληρώσει διότι πέθανε σε ηλικία 59 ετών.

Ο πρωτότοκος γιος του **Περσέα** που τον διαδέχθηκε το **179 π.Χ** ανανέωσε την συμμαχία με τους Ρωμαίους αλλά, παράλληλα, συνέχισε τις προετοιμασίες του πατέρα του. Και, όταν ο βασιλεύς της Περγάμου **Ευμένης** κατηγορήσε τον Περσέα για συνωμοσίες πολέμου κατά των Ρωμαίων, η Σύγκλητος κήρυξε και επίσημα τον πόλεμο εναντίον του (**τρίτος Μακεδονικός Πόλεμος, 171-168 π.Χ**).

Η Μάχη της Πύδνας. Στην κρίσιμη φάση του πολέμου ανέλαβε την αρχιστρατηγία του ρωμαϊκού στρατού ο Ύπατος **Λεύκιος Αιμίλιος Παύλος**, ο οποίος, εφαρμόζοντας ένα άρτια οργανωμένο στρατηγικό σχέδιο, ανάγκασε τον Περσέα να εγκαταλείψει τις βόρειες πλαγιές του Ολύμπου και να υποχωρήσει στην πεδιάδα της Πύδνας, όπου την **22^η Ιουνίου του 168 π.Χ**, διεξήχθη η περίφημη **μάχη της Πύδνας**, (μιας πόλης του σημερινού Νομού Πιερίας, στα δυτικά παράλια του Θερμαϊκού), που έκρινε την τύχη και την ύπαρξη της Μακεδονίας και ολόκληρης της Ανατολής. Ο μακεδονικός στρατός νικήθηκε κατά κράτος και ο Περσέας, επικεφαλής του Ιππικού του, κατέφυγε στην Αμφίπολη και από εκεί στην Σαμοθράκη, αλλά αναγκάστηκε να παραδοθεί άνευ όρων. Αιχμάλωτος σύρθηκε στη Ρώμη όπου και απέθανε το 165 π.Χ.

Η ολέθρια αυτή κατάληξη του τρίτου Μακεδονικού Πολέμου, σήμανε και το τέλος του μακεδονικού κράτους, τουλάχιστον υπό την μέχρι τότε μορφή του. Μετ' ου πολύ, τα ελληνιστικά κράτη της Ανατολής, ανίκανα να αντισταθούν, θα ακολουθήσουν την τύχη της Μακεδονίας και θα μετατραπούν, όπως και αυτή, σε ρωμαϊκές επαρχίες.

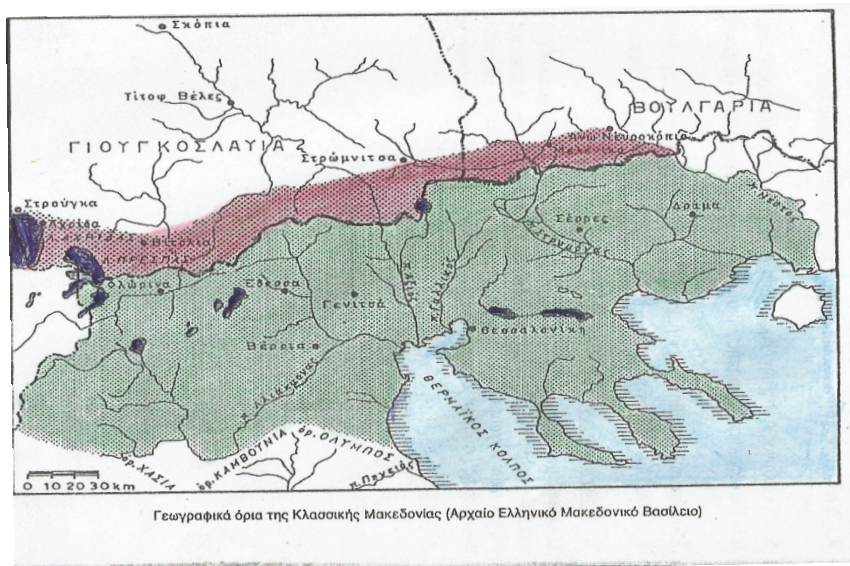
Επίμετρο. Δεν είναι καθόλου ασύνηθες το φαινόμενο, οι αγωνιζόμενοι κατά των παντοειδών εχθρών της Μακεδονίας να προβάλλουν ως τεκμήριο ελληνικότητας του αρχαίου μακεδονικού κράτους **μόνο την – περιορισμένη χρονικά, καίτοι ενδοξότατη- περίοδο του Φιλίππου Β' και του Μ. Αλεξάνδρου**, αγνοώντας, με την διττή έννοια της λέξεως, τις λοιπές περιόδους. **Τούτο, όμως, είναι σφάλμα, έστω και ακούσιο.** Διότι, ως αναπτύχθηκε στις προηγούμενες παραγράφους, το κράτος αυτό, ανάγον τις απαρχές του στους προϊστορικούς χρόνους, στερεώθηκε και ενδυναμώθηκε κατά τους ιστορικούς όμοιους, επεξέτεινε την κυριαρχία του επί της λοιπής μητροπολιτικής Ελλάδος κυρίως επί Φιλίππου Β', έγινε κοσμοκρατορία επί Αλεξάνδρου Γ' του Μεγάλου, κατά τους ελληνιστικούς χρόνους λειτούργησε σε Ευρώπη και Ασία ως πυρήνας ευρύτερων κρατικών ενοτήτων

διοικουμένων από Μακεδόνες βασιλείς και με την Συνθήκη της Αμφίπολης, το 167 π.Χ, που ακολούθησε την μάχη της Πύδνας, υπετάγη τελικά στους Ρωμαίους. Κατά συνέπεια, είναι απολύτως απαραίτητο όπως εμείς οι Έλληνες, όταν παραστεί ανάγκη να υπερασπιστούμε σε όλα τα επίπεδα (από τα «πεζοδρόμια» των πολυπληθών και πολύβουων λαϊκών συλλαλητηρίων μέχρι τα διπλωματικά σαλόνια και τα πολιτικά φόρα) τα απαράγραπτα δίκαια της Μακεδονικής Γης, να τεκμηριώνουμε τα συνθήματα, τα arguments και τους ισχυρισμούς μας, κάνοντας, «σθένει και παρρησία», μνηία της ελληνικότητας του αρχαίου μακεδονικού βασιλείου με αναφορά σε ολόκληρη την σχεδόν χιλιετή δυναμική παρουσία και δράση του στον ελλαδικό και ολόκληρο τον τότε γνωστό κόσμο, αλλά πάντοτε με «αιγιμή της σάρισας» την δόξα του Φιλίππου Β' και του Μ. Αλεξάνδρου.

Ως ρωμαϊκή επαρχία, η Μακεδονία διαιρέθηκε σε τέσσερις ημιαυτόνομες περιοχές, τις λεγόμενες «μερίδες», εκάστη εκ των οποίων είχε δικούς της άρχοντες και ένα αντιπροσωπευτικό συμβούλιο, το «**Συνέδριον**».

Σήμερα, η αντίστοιχη έκταση του αρχαίου ελληνικού μακεδονικού βασιλείου καλύπτει την περιοχή μέρους της Ηπείρου και της Θεσσαλίας και ολόκληρη την δυτική και κεντρική Μακεδονία **συν μια στενή λωρίδα εδάφους συνεχόμενη και παράλληλη προς τα ελληνο-βουλγαρικά και ελληνο-σκοπιανά σύνορα**. Ο χάρτης που ακολουθεί είναι αρκετά εύλωτος. Συνεπώς θα πρέπει να θεωρείται ως εκ του πονηρού το θράσος των Σκοπιανών να υποστηρίζουν ότι είναι Μακεδόνες, αυτοί οι οποίοι, Σλάβοι όντες, όταν το μακεδονικό βασίλειο έγραφε παγκόσμια Ιστορία, ζούσαν βίο πρωτόγονο και απολίτιστο στις στέπες της βόρειας Ευρώπης.

Τέλος, αδιάσειστα ιστορικά, φυλετικά και πολιτιστικά στοιχεία καταδεικνύουν ότι κατά τις επόμενες χρονικές περιόδους που μέχρι σήμερα ακολούθησαν (ρωμαϊκή, μεσαιωνικά και βυζαντινά χρόνια, τουρκοκρατία, επαναστατικά κινήματα 1830-1878, Μακεδονικός Αγώνας, απελευθερωτικοί Βαλκανικοί Πόλεμοι. 1912-13, νεότερη εποχή) ουδέποτε η Μακεδονία απώλεσε τον ελληνικό της χαρακτήρα και πάντοτε αποτελούσε αναπόσπαστο κομμάτι του Ελληνικού Έθνους και σε καμία περίπτωση δεν υπήρξε ξεχωριστό έθνος, όπως υποστηρίζουν οι επιβουλές της.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

- α. Νεώτερο Λεξικό “ΗΛΙΟΣ”, τόμ 52, σ. 801 επ., Αθήνα 1958.
- β Έκθεση Πολεμικής Ιστορίας των Ελλήνων, Τομ. 1^{ος}, σ.265 επ., ΓΕΕΘΑ/ΑΕΔ, 1968
- γ. Θέματα Στρατιωτικής Ιστορίας, ΓΕΣ/ ΔΙΣ, 1999.
- δ. Η κατά της Μακεδονίας Επιβουλή, σ. 3 επ., Γ. Γεωργαλά, Αθήνα 1962
- ε. Ιστορία της Μακεδονίας (από τα προϊστορικά χρόνια μέχρι σήμερα), σελ 11 επ., Απ. Βακαλόπουλου, Β' Έκδοση, Εταιρ. Μακεδονικών Σπουδών, Θεσ/νίκη, 2007.
- στ. Ιστορία της Μακεδονίας, N.G.L HAMMOND, τομ. 4, Εκδ. ΜΑΛΛΙΑΡΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑ, Θεσ/νίκη, 2018
- ζ Ατομική Διατριβή Ε. Γριβάκου στην ΣΕΘΑ με τίτλο “ Το Μακεδονικό Ζήτημα, από γενέσεώς του μέχρι σήμερα” , Απριλ. 1992.

».

